

«Сейфуллин оқулары – 18: «Жастар және ғылым – болашаққа көзқарас» халықаралық ғылыми -практикалық конференция материалдары = Материалы международной научно-практической конференции «Сейфуллинские чтения – 18: «Молодежь и наука – взгляд в будущее» - 2022.- Т.ІІ, Ч.ІІ. – Б.153-155

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҰЛТАРАЛЫҚ ТАТУЛЫҚ ПЕН КЕЛІСІМДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Сейтжапар М. Б., 1- курс студенті
С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, Нұр-Сұлтан қ.

Қазіргі таңда Ассамблея этносаралық және конфессияаралық қатынастар саласындағы мемлекеттік саясатты жүзеге асырушы маңызды құралға айналып, елімізде тұрмыс кешіп отырған барлық этностардың өзара тең құқықты қатынасын қамтамасыз етуші рөлін атқаруда. Аталған құрылым қоғамдағы тұрақтылықты сақтаушы құралға айналғанын уақыттың өзі дәлелдеп отыр. Ассамблеяның негізгі бағыты барлық этностық топтарды ортақ мақсатқа жұмылдыру болып табылады.

Ассамблеяның өміршеңдігінің ең басты ерекшелігі – ол этностық топтардың қызметін бақылаумен айналысатын қарапайым ұйымға ғана айналып қоймай, сонымен қатар еліміздегі барлық ұлт пен ұлыстың мүдделерін бір арнаға тоғыстырушы, барлық азаматтардың этностық, діни ерекшеліктеріне қарамастан құқығы мен бостандығын сақтаушы толыққанды саяси институтқа айналуында [1,36].

Қазақстандық ұлт құрудың ажырамас қыры – оның көпэтностығы және көпконфессиялығында. Толеранттылық, бірігу, мәдениетаралық және өркениетаралық диалог идеяларына бейілділігі – қоғамдық қатынастар аксиомасы. Билік пен азаматтық қоғам, этностар, мәдениеттер, діндер арасындағы диалог ұйымдастыру мәселелері ұлт құру процесінің маңызды құрамдас бөлігіне айналды. Диалог үшін, этносаралық және дінаралық қарым-қатынас қалыптастыруда институттардың өзара іс-әрекеттері үшін жағдай жасау, бір-біріне деген толерантты көзқарас Қазақстан жетістіктерінің негізін құрайды, бұл жетістіктерге рухани құндылықтар, халықтың бірлігі мен тұтастығы кіреді [2,40 б].

1995 жылы өткен Дүниежүзі қазақтары қауымдастығы төралқасының мәжілісінде сөйлеген сөзінде Н.Ә. Назарбаев: «Мен көп ұлтты, көп дінді, көп тілді елдің Президентімін. Қазақстанның бұл жағдайы талай заманғы, әсіресе, кейінгі екі ғасырдағы саясаттың салдары. Өз қызметімде республикадағы барлық ұлттар мен ұлыстардың ортақ мүддесін жүзеге асыруды көздеймін. Мұндай мемлекетті ойдағыдай басқарудың мұнан басқа жолжоқ» деп қадап айтқан болатын [3,5 б]. Бұл біздің тәуелсіздік алған сәттен бастап, дамудың демократиялық, құқықтық мемлекет құруға талпынған бағытымызды көрсетсе керек. Осылайша еліміздің этносаралық

қақтығыстарға жол бермей, қоғамды демократиялық жолмен дамытудың жолдары мен әдіс – тәсілдері іздестіріле бастады. Тұңғыш Президент Н.Ә. Назарбаев қоғамда этностар арасындағы тұрақтылық пен бейбітшілікті сақтауды басты нысанға алып, ұлттық саясатты азаматтық қоғам құру арнасына қарай бұрды [4,7 б].

Қазақстандық ұлт құрудың ерекшеліктерін түсіну мәселесінде басты назарға алатын дүние – 1995 жылы тұңғыш Президент Н.Ә.Назарбаевтың бастамашылығымен құрылған Қазақстан халқы Ассамблеясы бүгінде қоғамдық келісім мен ұлттық бірліктің жанды құралы болып табылатындығы, сол арқылы этносаралық қатынастар демократияның азаматтық құндылықтарының барометріне айналғандығын айтуымызға болады. Оның рөлі мен мәртебесін конституциялық және заңнамалық деңгейде көтеру арқылы, пәрменді дамып отырған азаматтық институттар арқылы қазақстандық ұлт саясатының өзекті құндылықтары мен басымдықтары бойынша қоғамдық ортақ келісім қалыптастыру мүмкін болды.

2007 жылдың тамызында Қазақстан халқы Ассамблеясының «Біз қоғамды басты ұлттық басымдықтар төңірегіне топтастыруға тиіспіз: олар – тыныштық, тұрақтылық және келісім» тақырыбында өткен он үшінші сессиясында Елбасы баяндама жасап, ел дамуының логикасымен тікелей байланысты Ассамблея дамуының жаңа кезеңін нақты айқындады. «Біздің стратегиялық мақсатымыз – қоғамды одан әрі топтастыру және бірегей қазақстандық, бәсекеге қабілетті ұлт қалыптастыру еді. Ұлттың қалыптасуына мұндай көзқарас ұлт құрудағы қазақстандық ерекшеліктерді анықтаудың, мәні мен маңызын түсінудің іргелі негізі болып табылады. Бұлардың қатарына ел дамуының өзіндік үлгісін түзу жөніндегі қоғамдық процесті де қосу керек. Тәуелсіздіктің ақ таңы атқан кездің өзінде-ақ

Н.Ә.Назарбаев этносаралық қатынас проблемаларын шешудің алдын - алу сипатындағы бірінші ретте тұрған шаралар қабылдады, өйткені онсыз экономикалық реформаларды және қоғам мен оның институттарын демократияландыру процесін табысты жүргізу мүмкін болмас еді. Міне, нақ солар елдің «Қазақстандық жол» деп қазақстандық жолды, этносаралық толеранттылықтың және қоғамдық келісімнің үлгісін түзу диалектикасының өзі, әмбебап институт – Қазақстан халқы Ассамблеясының қалыптасуы мен дамуы халықты бірегей саяси субъект ретінде объективті түрде айқындайды. Негізгі заңымыздың кіріспесіндегі сөздердің өзі айтып тұрғандай, Қазақстан халқы – бұл қазақстандық халықтың рухани ахуалының, оның жаңа мақсаттармен идеяларға ұдайы ұмтылысының мәні деп айтуымызға болады.

Халықтың даналығы мен Ұлт Көшбасшысының саясаты ғана ішкі саяси тұрақтылыққа, этносаралық келісімге қол жеткізуге зор түрткі болды, болашақ құрудағы сенімділікті қамтамасыз етті. Қазақстанда халықтың

бірлігін нығайту, оның ұлттық өзін-өзі сәйкестендіруін қалыптастыру басымдығы нық орнығуда. Бұл жерде азаматтардың бірегей ұлтқа саяси топтасуы тек мемлекеттік биліктің күш-жігерін ғана емес, қоғамныңөзінің осынау процеске белсенді тартылуын, оның саналы азаматтық позициясын көрсетеді [5,111 б].

Елдегі қоғамдық татулық пен саяси тұрақтылықтың нығайуына, бүкіл Республика халқының игілігін көздейтін экономиканың қарқынды дамуына, күрделенген әлеуметтік проблемалардың оң шешімін табуына, қазақстандық патриотизм мен мемлекет өмірінің басқа да аса маңызды мәселелерін демократиялық жолмен шешу жолында, Қазақстан халқы Ассамблеясы өзіндік үлесін қосты. Соның нәтижесінде, Қазақстанның азаматтық бейбітшілік пен ұлтаралық келісім жөніндегі тәжірибесін әлемдік қауымдастық үлгі ретінде мойындады, оны бәріміз мақтаныш етеміз. Біз этноконфессиялық келіспеушілік болашақ қақтығыстардың негізіне айналуына жол бермеуге тиіспіз. Елді одан әрі жаңарту, шынайы азаматтық қоғамды дамыту, барлық азаматтардың, этностардың құқықтары мен бостандықтарын нығайту бағыты – бұл бүкіл Қазақстанның әлауқатының артуы мен өркендеуіне бастайтын жол.Өйткені тағдырлас халықтардың қилы кезеңдерде келгені белгілі. Олардық азақ халқы құшағын ашып, бауырына тартқан. Бүгінгі таңда қазақ халқының аясында ынтымағы жарасқан ел атанып отырмыз. Осының барлығын менің тарихым деп қарауы үшін татулық пен бірлікті ту етіп, нақты істермен болашаққа қадам жасау керек.Әлемде бейбітшілік орнағанын қаласақ, өз еліміздегі ынтымағымызды сақтай білгеніміз жөн.

Пайдаланылған әдебиеттер

1 Назарбаев Н.Ә. Ортақ үйімізде татулық пен келісім болсын. Қазақстанхалқы Ас-самблеясы I сессиясында жасаған баяндамасы) // ЕгеменҚазақстан. 1995, 30 наурыз, 3 б.2 Тугжанов Е.Л. Политика межэтнической толерантности и общественного со- гласия в Республике Казахстан: политологический анализ: автореферат докт. полит.наук. Астана, 2010, 40 с.

3.Назарбаев Н.Ә. Дүниежүзі қазақтары қауымдастығы төралқасының мәжілісіндесөйлеген сөзі // Саясат. 1995, №1, 5 б.

4 Федор, Дж. Russia and the Cult of State Security: The Chekist Tradition, From Lenin toPutin : [пер. с англ.]. Питер, 2012, 56 с. ISBN 978-5-459-01176-0.

5 Народы Казахстана. Энциклопедический справочник. Алматы 2003, 111с.

Ғылыми жетекшісі: тар.ғ.к., қауымдастырылған профессор м. а.,
Л.Т.Джумалиева